

Article publicat al llibre *País Valencià, segle XXI. Vint-i-una reflexions crítiques*.
Universitat de València, 2009, pàgs: 75-78.

UNA BANDERA COM LA DE SOMÀLIA, PER A QUÈ?

Quan a finals dels 70 i començaments dels 80 l'anomenada batalla de València va començar a donar els seus primers fruits als seus instigadors, s'equivocaren els que van pensar que encara era possible un país valencià normal. Per exemple, molts confiaven que el conflicte quedaria reduït al tema de la bandera i al nom de l'entitat política que preteníem ser, i poca cosa més. És a dir, al remat, assumptes més o menys secundaris – draps, noms- que, ben mirat, podien deixar incòmode el projecte de país. A més, no era el cas que en molts llocs l'ensenya local continuava sent encara la quadribarrada? I no era també cert que el mateix Estatut recollia com a nom propi el de “País Valencià”? I pel que feia a la llengua –ben segur, el *casus belli* més important-, no es tractava en el fons de tenir paciència i esperar que, com en altres discussions científiques, acabés sent clar per tothom que valencià i català eren el mateix? Fins i tot hi havia qui, confiant en la tossudesesa dels fets, feien broma -trist consol de perdedors-, tot afirmant amb malícia alguna cosa com la següent: “*Sí, ja podeu fer gran el blau, que el problema que sempre tindreu és explicar allò que hi apareix a la dreta, les quatre barres. I és que el que hauríeu de fer, però no podreu, és inventar-vos una bandera com la de Somàlia o la de Nauru*”. La bona qüestió, però, és que sí han pogut. Perquè no en calia un nou disseny, sinó fer que la gent mirara i veiés només el blau, tot oblidant –i fins i tot, oblidant d'haver oblidat- la significació de les quatre barres. I això que valgué per a la bandera també valdria per a la resta.

En efecte, del que es tractava era de dur a terme una operació de calat més pregon que un simple canvi de nomenclatura o de cromatisme –de fet, fins a cert punt és normal que les societats no suporten, o suporten malament, dir-se com els veïns o que els veïns els pregunten el nom: recordem a tal efecte el contenciós entre Grècia i Macedònia, o

imaginem, fent un exercici de política-ficció, què farien els espanyols si els portuguesos decidiren anomenar el seu país “Espanya”, i hi apel·lessin a més a alguna justificació ancestral. Com dic, es tractava d’una operació de més profunditat: fer desaparèixer de l’imaginari col·lectiu valencià tota petja d’un passat comú -una germanor- amb els catalans. Que ningú se’n recordés ni tan sols de la dita que fa algunes dècades encara era ben viva entre nosaltres: “*Catalans i valencians cosins germans*”. Això, ni cosins. Perquè qui a València avui s’atreveria a pronunciar en públic aquestes paraules tranquil·lament sense que se li esvalotés el galliner? Sens dubte, l’espantall de l’anticatalanisme ha funcionat molt bé, i ha anat a poc a poc produint, amb el beneplàcit d’una majoria poderosa, la laminació esperada de tot element de catalanitat de la identitat valenciana. I això de dues maneres. D’una banda, esborrant directament tot allò que en un temps era viscut com a no problemàtic per la majoria de la població. (Qui recorda ara, per exemple, com era abans l’escut del València C.F.? O que els diumenges pel matí molts pares, amb total innocència, duïen els seus fills a ballar sardanes al Parterre? I què se n’ha fet de la Casa de Catalunya situada al nº 31 del carrer la Pau en un edifici modernista d’Enric Sagnier i que en un altre temps fou lloc usual de celebracions familiars?). I d’altra: fent que tots aquells que en un començament tenien mínimament clara aquesta germanor, aquestes arrels comunes, interioritzaren el seu oblit o la seua negació, aconseguint a la llarga que el seu reconeixement i afirmació es convertís en tabú o, si més no, en una incorrecció contrària al possibilisme polític.

Així les coses, ens autoenganyaríem de pensar que la responsabilitat de tot aquest procés la tenen únicament els polítics procedents del franquisme que dissenyaren ací i Madrid l’estratègia anticatalana, o els mitjans de comunicació que atiaren el foc. No, els seus fills ideològics ens governen ara, i si quan els convé trauen del rebost *el perill català* -ara implementat, per exemple, en el problema de l’aigua-, o si continuen amb la política d’eliminar de les nostres consciències tot el que ens recorde el nostre parentesc amb els cosins del Nord –posem per cas, la prohibició d’explicar a les escoles literats nascuts a Catalunya o, més recentment, el tancament dels repetidors de la TV3- és perquè durant el llarg període en què van governar els socialistes les qüestions importants sobre la identitat valenciana van quedar pendents –aparcades, diguem-ne, en doble fila- o simplement tancades en fals. De fet, els socialistes mateixos no es privaren també de fer les seues aportacions al procés de descatalanització: només caldria recordar, posem per cas, el pacte amb AP per tal que el mínim de representació

parlamentària fos el 5% tot deixant tocada de mort la visibilitat política del nacionalisme valencià, o la gestió lingüística de Canal 9, o la negativa a reconèixer la validesa administrativa dels títols de Filologia Catalana expedits per les Universitats del Principat, etc. Un etcètera llarg, per cert, que hauria tingut la seua continuïtat fins i tot quan després aquests polítics han hagut de fer d'oposició: per exemple, acceptant sense resistència un nou Estatut que institucionalitzava el secessionisme lingüístic.

Ara bé, no tota la responsabilitat seria del sector socialista que, per cert, ara dubta si ser el partit d'un país o d'una comunitat. També seria just tractar en la mateixa línia els reajustaments per fer cada cop més invisible la catalanitat a l'interior del nacionalisme polític valencià, si més no, al si del moviment majoritari d'aquesta tendència: l'abandó no fa gaire de l'anomenat nacionalisme cultural o els intents d'acostament als grups suposadament més raonables del blaverisme per tal de superar aquell fatídic 5% en serien, crec, mostres fefaents. Curiosa deriva aquesta, sens dubte. Com si tingues sentit un nacionalisme no cultural o a-cultural! Com si hom pogués trobar raonabilitat entre aquells que justament han sembrat durant anys d'irracionalitat i violència la política valenciana! De què es podrà parlar amb aquesta gent en un sentit de país si ja, d'entrada, hom s'autocensura tota referència a la llengua i la cultura? *Hypotheses non fingo*. A més, no és aquesta una ingènua, estèril i, alhora, perillosa manera d'intentar elevar un sostre electoral fa anys ja solidificat? No caldrien, per contra, altres iniciatives més imaginatives i agosarades?

Els polítics volen manar, i no ser constantment oposició: forma part de l'ofici. I això fa que les raons de qui es dedica a la política no tinguin per què ser sempre del tot coincidents amb les dels ciutadans, ni tan sols amb les dels ciutadans que potencialment o *de facto* són els seus votants. Tanmateix, en el cas valencià el problema no és sols el d'aquesta genèrica i inevitable distància: el problema és que a casa nostra els polítics que podrien haver fet seua la idea de país que va anar gestant-se en els darrers anys de la dictadura han acabat creient-se els arguments dels enemics i han interioritzat els anatemes que aquests proclamaven. I si l'objectiu era i és guanyar vots, doncs que s'ho facen mirar, perquè tot apunta al contrari: molts ciutadans, arribat el moment, poden decidir no guanyar per guanyar, o no votar per votar, i estimar-se més no votar determinades opcions, o simplement abstenir-se. Perquè quants vots s'han aconseguit fins ara gràcies a la praxi de la tebior identitària valenciana? Quants vots sumaran de

més en els propers comicis? *Ni una, ni mitja, ni cap!* -com diu la cançó. Més aviat, els comptes els han d'escriure com a pèrdues. I el que és més greu: com a erosió i malbaratament d'il·lusions col·lectives que costaren força forjar i que un cop malmeses no podran improvisar-se.

Aquest quadre, però, estaria incomplet si no féssim esment també del paper que han jugat i semblen jugar a hores d'ara els nostres cosins del nord i, sobretot, els seus polítics. Per aquest motiu voldria tancar aquestes breus reflexions amb algun apunt sobre aquesta relació. Doncs bé, d'entrada, assenyalem que els catalans, en la seua immensa majoria, desconeixen absolutament què ha passat i què passa al sud de l'Ebre, essent la imatge que tenen de nosaltres la d'uns parents exòtics i una mica barroers que parlen rar. I ací, sens dubte, l'autocomplaença típica dels catalans i el centralisme cultural barcelonès tan impermeable a tot el que no vinga del seu cap i casal en són determinants. Al seu torn, respecte de l'actitud dels dirigents polítics hom podria dir que s'ha passat d'una actitud de no ingerència tutelada –deixar que els valencians solucionen els seus problemes per ells mateixos, tot i que donant suport directe a determinades entitats i veus del nacionalisme valencià- a una actitud d'incomoditat. Avui dia, en un moment en què hi ha una forta pugna indentitària entre Barcelona i Catalunya, els valencians hi som bàsicament un problema –una pedra a la sabata, uns cosins que només donen maldecaps. No hi tenim res a fer en el projecte d'una Barcelona-nació. I potser això explique la manera tan maldestre com el tripartit, republicans inclosos, s'ha enfrontat amb el tancament dels repetidors de la TV3.

En suma: la conclusió no pot ser més pessimista. D'una banda, la realitat antropològica valenciana majoritàriament ha fet de l'anticatalanisme un element de la seua identitat –som una minoria minoritària els que ací encara ens sentim de parla i cultura catalana. I d'altra, els dirigents polítics valencians deixen anar, com si fos un llast que fa nosa, la idea de país que fa tres dècades va ser capaç de sotragar la vida provinciana i quasi rural dels valencians, una idea de país que, per cert, també va influir a través de la cultura en la idea de país dels catalans. A més, caldrà no oblidar que aquesta situació forma part del fet indiscutible que en les darreres dècades, després d'uns anys de vacil·lacions, l'Espanya de sempre ha anat a més. Fins i tot la tan anunciada Espanya nació de nacions, a hores d'ara, només pot exhibir com a victòria màxima en la recuperació de memòria històrica i el reconeixement plurinacional de

l'Estat haver pogut batejar la selecció nacional amb el nom de *la Roja*. Això sí, han guanyat una copa, i hem viscut dies d'exaltació patriòtica, com sol passar, entre la indiferència del món.

Antoni Defez